

Boormossel woont in parelmoeren huis

Illustraties van de schrijver

B. Entrop

Het zal bekend zijn dat dikwandige schelpen vaak een goede verblijfplaats bieden aan borende weekdieren, wormen en sponzen. Deze organismen bereiken de gastheerschelp reeds in hun jeugd stadium, zetten zich daarop vast, om vervolgens al borend de schelp binnen te dringen. Zij blijven via de opening van hun boorgang in verbinding met de buitenwereld, om zodoende aan zuurstof en voedsel te komen.

Is de schelpwand dik genoeg en vormt de aanwezigheid van het binnengedrongen organisme geen irritatie voor het weekdier, dan zal de gastheer geen maatregelen treffen om de indringer op afstand te houden. Perforeert het borende weekdier echter de schelp, dan verweert de gastheer zich meestal door de ontstane opening met kalk- of parelmoerlaagjes weer te dichten. In zo'n geval zien we aan de binnenkant van de gastheerschelp, onregelmatige parelmoerafzetting, die soms wat op parelvorming lijkt. Echte parelvorming wordt immers ook door een binnengedrongen parasiet of andere ongerechtigheid veroorzaakt, want ook dan wil de gastheer zich door de parelmoerafzetting rond het binnengedrongen "object" verdedigen.

In een oorschelp uit Californië-*Haliotis fulgens* Philippi- ontdekte ik een forse bobbel in de parelmoerlaag. Zeker 12 mm in doorsnede en 5 mm boven de binnenkant van de schelp uitstekend (afbeelding 1). Ik had de *Haliotis* zeker in tact gelaten, ware het niet dat aan de ruwe buitenkant een kleine opening zichtbaar was, zodat het vermoeden rees, dat de "parelmoerbult" wel eens hol zou kunnen zijn, verblijfplaats biedend aan een ander organisme. De *Haliotis* bleek bovendien een enorme barst te vertonen, zodat ik besloot de zaak maar eens open te breken.

Het vermoeden werd bewaarheid. Binnen de parelmoerkoepel huisde een vrij jong exemplaar *Penitella conradi* Valenciennes, 1846. Afb.2. *Penitella* is een geslacht dat tot de familie van de Pholadidae behoort, waartoe o.a. ook onze inlandse Witte boormosel-*Barnea candida* (L.) en de Ruwe boormossei-*Zirfaea crispata* (L.) gerekend worden.

Penitella conradi kan ongeveer 2,5 cm groot worden en wordt volgens de Amerikaanse literatuur veelvuldig in *Haliotis*schelpen aangetroffen. Het verspreidingsgebied strekt zich uit vanaf Vancouver tot Baja California.

Wat aan deze overigens niet zo bijzondere vondst echter wel opviel was de strijd die zich moet hebben afgespeeld tussen een steeds groter wordende *Penitella*, die dientengevolge ook een steeds gro-

Afb. 1. Een forse bobbel in *Haliotis fulgens* Philippi verraadt de aanwezigheid van een indringer, in dit geval *Penitella conradi* Valenciennes.

Afb. 2. In de parelmoerkoepel van *Haliotis fulgens* Philippi huisde *Penitella conradi* Valenciennes.

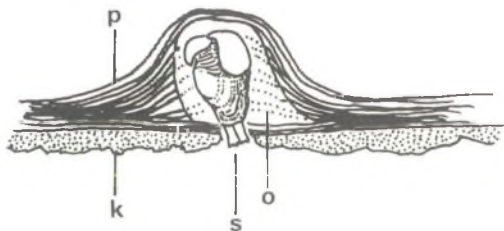
ter hol in de gastheerschelp boorde en de gastheer die zich door parelmoerafzettingen verweerde. In afbeelding 3 heb ik de situatie geschematiseerd, zoals de "parelmoerbobbel" op doorsnede er uitziet.

Al heel snel moet de jonge boorder door de kalklaag van de *Haliotis* heen zijn gebroken en ook de parelmoerlaag hebben geperforeerd. De *Haliotis* dicht het gat door een laagje parelmoer af te zetten. *Penitella* boorde echter verder en opnieuw dreigde de parelmoerlaag het te begeven. Hierop reageerde het weekdier door nieuwe lagen parelmoer over de indringer heen af te zetten; maar ook die lagen sneuvelden weer bij de groei van de indringer.

De stippellijntjes geven de respectievelijke "plafonds" van de koepelwoning aan in de tijd. Het geheel lijkt wat op een geplooid gebergte, dat door een onderaardse eruptie van lava wordt doorbroken. Steeds trachtte de *Haliotis* door opnieuw parelmoerlaagjes af te zetten de indringer buiten de deur te houden.

Op het moment dat de *Haliotis* door verzamelaarshand sneuvelde was de parelmoerlaag ruim 1mm dik. Ook *Penitella*-uit zijn natte element gehaald-ging ter ziele en kreeg nooit meer de kans om met bovend geweld de parelmoerlaag van zijn gastheerschelp te doorbreken.

Het lijkt bijna een sprookje met een romantisch tintje, maar het is en blijft slechts de reconstructie van een malacologische struggle for live.

Afb. 3. Schematische voorstelling van een ingekapselde *Penitella conradi* Valenciennes in de schelp van *Haliotis fulgens* Philippi.

k = kalklaag
p = parelmoerlaag
o = vorige parelmoerlagen
s = siphobuis van *Penitella* in verbinding met de buitenwereld.